

Projekat finansira Evropska unija

Zelena ekonomija za razvoj regiona

OPŠTI USLOVI

koji se primjenjuju na Ugovore o dodjeli granta

Pojam „Koordinator“ se odnosi na Korisnika identifikovanog kao Koordinator u Posebnim uslovima.

Pojam Korisnik/ci odnosi se na sve Korisnike Projekta, uključujući i Koordinatora.

Kada postoji samo jedan Korisnik Projekta, oba pojma Korisnik/ci i Koordinator treba shvatiti kao pojmove koji se odnose na jedinog Korisnika Projekta.

Pojam „Ugovorne strane“ odnosi se na potpisnike Ugovora o grantu tj. Koordinatora i Ugovorno tijelo.

Svako upućivanje na „dane“ u ovom Ugovoru, odnosi se na kalendarske dane, osim ako nije drugačije navedeno.

SADRŽAJ

ČLAN 1 - OPŠTE ODREDBE	3
ČLAN 2 - OBAVEZA OBEZBJEĐIVANJA FINANSIJSKIH I NARATIVNIH IZVJEŠTAJA	4
ČLAN 3 - ODGOVORNOST	5
ČLAN 4 - SUKOB INTERESA I DOBRO VLADANJE	5
ČLAN 5 - POVJERLJIVOST	6
ČLAN 6 - VIDLJIVOST	6
ČLAN 7 - VLASNIŠTVO/UPOTREBA REZULTATA I SREDSTAVA	6
ČLAN 8 - EVALUACIJA/PRAĆENJE SPROVOĐENJA PROJEKTA	7
ČLAN 9 - IZMJENE I DOPUNE UGOVORA.....	8
ČLAN 10 - IMPLEMENTACIJA	8
ČLAN 11 - PRODUŽETAK I PRIVREMENA OBUSTAVA (SUSPENZIJA)	8
ČLAN 12 - RASKID UGOVORA.....	10
ČLAN 13 - MJERODAVNO PRAVO I RJEŠAVANJE SPOROVA.....	12
ČLAN 14 - PRIHVATLJIVI TROŠKOVI.....	13
ČLAN 15 - PLAĆANJE I DOSTAVLJANJE IZVJEŠTAJA.....	14
ČLAN 16 - POSLOVNA EVIDENCIJA, TEHNIČKE I FINANSIJSKE PROVJERE.....	16
ČLAN 17 - KONAČNI IZNOS GRANTA	17
ČLAN 18 - POVRAT SREDSTAVA.....	18

OPŠTE I ADMINISTRATIVNE ODREDBE

ČLAN 1 – OPŠTE ODREDBE

Opšti principi

1.1 Koordinator i Ugovorno tijelo su jedine strane ovog Ugovora.

1.2 Ovaj Ugovor i plaćanja koja su u vezi sa njim ne mogu se ni u kom slučaju dodijeliti trećoj strani bez prethodne pismene saglasnosti Ugovornog tijela.

Zaštita podataka

1.3 Svi lični podaci će biti obrađeni isključivo u svrhu izvršenja, upravljanja i praćenja ovog Ugovora od strane Ugovornog tijela, a takođe mogu biti prosljeđeni organima zaduženim za nadzorne ili inspeksijske poslove u skladu sa zakonodavstvom Evropske unije. Korisnik/ci će imati pravo pristupa svojim ličnim podacima i pravo na ispravljanje takvih podataka. Ako Korisnik/ci ima bilo kakva pitanja u vezi s obradom ličnih podataka, biće upućeni na Ugovorno tijelo. Korisnik/ci će imati pravo da se u bilo kom trenutku obrati Evropskom nadzorniku za zaštitu podataka.

1.4 Korisnik/ci ograničava pristup ličnim podacima i njihovo korišćenje na ono što je strogo neophodno za izvršenje, upravljanje i praćenje ovog Ugovora i usvaja sve odgovarajuće tehničke i organizacione mjere bezbjednosti neophodne za očuvanje najstrože povjerljivosti i ograničenog pristupa ovim podacima.

Uloga Korisnika

1.5 Korisnik/ci:

- a) realizuje Projekat preduzimajući sve neophodne i razumne mjere kako bi osigurao izvršenje Projekta u skladu sa opisom Projekta, kao i odredbama i uslovima ovog Ugovora. U tu svrhu, Korisnik/ci će realizovati Projekat sa posebnom pažnjom, efikasnošću, transparentnošću i marljivošću, u skladu sa principima dobrog finansijskog upravljanja i sa najboljom praksom u ovoj oblasti;
- b) Odgovoran je za poštovanje svih obaveza iz ovog Ugovora koje su njegova dužnost;
- c) Prosljeđuje Koordinatoru sve podatke potrebne za pripremu izvještaja i drugih informacija u skladu sa ovim Ugovorom i njegovim aneksima, kao i informacije potrebne u slučaju revizije, provjere, praćenja ili evaluacije, u skladu sa članom 16;
- d) Obezbeđuje da se sve informacije koje se podnose Ugovornom tijelu šalju posredstvom Koordinatora.

Uloga Koordinatora

1.6 Koordinator:

- a) je odgovoran za sprovođenje projekta u skladu sa ovim Ugovorom;
- b) je odgovoran za dostavljanje svih dokumenata i informacija Ugovornom tijelu koji se odnose na realizaciju Projekta i koji se mogu zahtijevati prema ovom Ugovoru, naročito informacije i dokumenta vezane za narativne i finansijske izvještaje i zahtjeve za plaćanje.

- Ukoliko su potrebne informacije od korisnika, Koordinator je odgovoran za dobijanje, verifikaciju i konsolidaciju ovih informacija prije nego ih dostavi Ugovornom tijelu;
- c) obavještava Ugovorno tijelo o svim okolnostima koje mogu uticati ili odložiti sprovođenje Projekta;
  - d) obavještava Ugovorno tijelo o svim promjenama koje se odnose na pravnu, finansijsku, tehničku, organizacionu situaciju, kao i o svakoj promjeni imena, adrese ili pravnog zastupnika bilo kog od korisnika;
  - e) ima punu finansijsku odgovornost kako bi osigurao realizaciju Projekta u skladu sa ovim Ugovorom;
  - f) jedini je primalac isplata od strane Ugovornog tijela;
  - g) je odgovoran u slučaju revizije, provjere, monitoringa ili evaluacije, kao što je navedeno u članu 16, za dostavljanje svih potrebnih dokumenata, uključujući račune i primjerke najvažnije prateće dokumentacije i potpisane primjerke svih ugovora zaključenih u skladu sa članom 10;
  - h) je jedini posrednik za komunikaciju između Ugovornog tijela i Korisnika, i jedini je nadležan za komunikaciju sa Ugovornim tijelom;
  - i) ne prenosi nijedan od ovih zadataka na Korisnike ili druga lica.

ČLAN 2 – OBAVEZA OBEZBJEĐIVANJA FINANSIJSKIH I NARATIVNIH IZVJEŠTAJA

2.1 Koordinator se obavezuje da Ugovornom tijelu dostavlja sve potrebne informacije o realizaciji Projekta u vidu redovnih narativnih i finansijskih izvještaja, kao i u vidu izvještaja o pojedinačnim aktivnostima ukoliko to Ugovorno tijelo zahtijeva.

2.2 Narativni izvještaj opisuje realizaciju Projekta u skladu sa predviđenim aktivnostima, poteškoće i probleme na koje se nailazi i mjere preduzete kako bi se prevazišli problemi; uvođenje eventualnih promjena, kao i stepen ostvarivanja rezultata mjereno odgovarajućim indikatorima. Izvještaj će biti predstavljen na način koji omogućava praćenje cilja/eva, rezultata i trošenja sredstava predviđenih u skladu sa odobrenim budžetom Projekta. Nivo detalja u bilo kom izvještaju treba da se podudara sa opisom Projekta i budžetom Projekta.

2.3 Navedeni izvještaji:

- a) pokrivaju Projekat u cjelini;
- b) sastoje se od narativnog i finansijskog izvještaja sastavljenih korišćenjem obrazaca predviđenih u Aneksu V;
- c) pružaju potpuni prikaz svih aspekata realizacije Projekta za određeni period, uključujući kvalitativne i kvantitativne informacije potrebne za dokazivanje ispunjenosti uslova za nadoknadu troškova utvrđenih ovim Ugovorom;
- d) uključuju trenutne rezultate u okviru ažurirane tabele zasnovane na matrici logičkog okvira uključujući rezultate koji su postignuti Projektom, mjerene odgovarajućim indikatorima, planirane ciljeve i relevantne izvore verifikacije;
- e) utvrđuju da li je intervencijska logika i dalje validna i predlažu bilo koju relevantnu modifikaciju matrice logičkog okvira;
- f) sastavljaju se u eurima i na crnogorskom jeziku;
- g) uključuju bilo koju izmjenu u planu komunikacije kako je predviđeno članom 6.2;
- h) uključuju sve relevantne izvještaje, publikacije, saopštenja za medije i ostale informacije u vezi sa Projektom.

2.4 Dodatno, finalni izvještaj:

- a) pokriva cjelokupan period realizacije Projekta;
- b) uključuje dokaze o prenosu vlasništva u skladu sa članom 7.5;
- c) priprema se i podnosi na lokalnom i na engleskom jeziku.

2.5 U Posebnim uslovima mogu biti navedeni dodatni zahtjevi za izvještavanje.

2.6 Ugovorno tijelo može da zahtijeva dodatne informacije u bilo kom trenutku. Koordinator je dužan da obezbijedi ove informacije u periodu od 15 dana od dana njihovog zahtijevanja.

2.7 Izvještaji se podnose sa zahtjevima za plaćanje, na osnovu člana 15. Ukoliko Koordinator ne obezbijedi izvještaj ili dodatnu informaciju koju je zahtijevalo Ugovorno tijelo u okviru utvrđenog roka, bez prihvatljivog i pisanog objašnjenja od strane Koordinatora, Ugovorno tijelo ima pravo da raskine ovaj Ugovor u skladu sa članom 12.

ČLAN 3 - ODGOVORNOST

3.1 Ugovorno tijelo se ni pod kakvim okolnostima ili iz bilo kojeg razloga ne smatra odgovornim za štetu ili povredu koju je pretrpjelo osoblje ili imovina Korisnika u toku sprovođenja Projekta ili kao posljedica njegovog sprovođenja. Ugovorno tijelo, stoga, ne može prihvatiti nikakav zahtjev za naknadu štete ili povećanje iznosa granta koje je u vezi sa takvom štetom ili povredom.

3.2 Koordinator preuzima isključivu odgovornost prema trećim stranama, uključujući odgovornost za štetu ili povredu bilo koje vrste koju su pretrpjeli u toku sprovođenja Projekta ili kao posljedicu njegovog sprovođenja. Koordinator razrješava Ugovorno tijelo svih odgovornosti koje proizilaze iz bilo kakvog zahtjeva ili radnje kao posljedice kršenja pravila ili propisa od strane Korisnika ili njegovih zaposlenih ili pojedinaca za koje su ovi zaposleni odgovorni ili kao rezultat kršenja prava treće strane. Za potrebe tumačenja ovog člana, zaposleni Koordinatora će se smatrati trećim stranama.

ČLAN 4 - SUKOB INTERESA I DOBRO VLADANJE

4.1 Koordinator preduzima sve neophodne mjere kako bi spriječio ili okončao svaku situaciju koja ugrožava nepristrasno ili objektivno izvršenje ovog Ugovora. Takav sukob interesa naročito može nastati kao rezultat ekonomskog interesa, političke ili nacionalne pripadnosti, porodičnih ili emotivnih veza ili bilo koje druge relevantne povezanosti ili zajedničkog interesa.

4.2 O svakom sukobu interesa koji može nastati tokom izvršenja ovog Ugovora Koordinator bez odlaganja u pisanoj formi obavještava Ugovorno tijelo. U slučaju takvog konflikta, Koordinator će odmah preduzeti sve neophodne korake kako bi ga riješio.

4.3 Ugovorno tijelo zadržava pravo provjere valjanosti preduzetih mjera i može, ukoliko je potrebno, da zahtijeva od Koordinatora preduzimanje dodatnih mjera.

4.4. Korisnici će obezbijediti da njihovo osoblje, uključujući i njihovo rukovodstvo, ne bude stavljeno u situaciju koja bi mogla dovesti do sukoba interesa. Ne dovodeći u pitanje svoje obaveze u ovom Ugovoru, Korisnici će odmah i bez nadoknade od strane Ugovornog tijela, zamijeniti svakog člana svog osoblja koji se nađe u takvoj situaciji.

4.5. Koordinator će poštovati ljudska prava i važeću zakonsku regulativu o životnoj sredini, uključujući i multilateralne sporazume iz oblasti zaštite životne sredine, kao i međunarodno priznate ključne standarde o radu.

ČLAN 5 – POVJERLJIVOST

5.1 U skladu sa članom 16, Ugovorno tijelo i Korisnici se obavezuju na čuvanje povjerljivosti svih informacija, bez obzira na njihov oblik, otkrivenih pismenim putem ili usmeno u vezi sa realizacijom ovog Ugovora i identifikovanih u pismenoj formi kao povjerljivih, najmanje 5 godina nakon uplate posljednje rate.

5.2 Koordinator neće koristiti povjerljive informacije sa bilo kojim drugim ciljem osim u cilju ispunjavanja svojih obaveza iz ovog Ugovora, osim ako nije drugačije dogovoreno sa Ugovornim tijelom.

5.3 U slučaju kada Evropska komisija nije Ugovorno tijelo, ona i dalje ima pristup svim dokumentima koji su dostavljeni Ugovornom tijelu i zadržava isti stepen povjerljivosti.

ČLAN 6 - VIDLJIVOST

6.1 Osim ako se Evropska komisija i/ili Ugovorno tijelo ne saglasi ili zahtijeva drugačije, Korisnici će preduzeti neophodne korake u objavljivanju činjenice da Evropska unija finansira Projekat. Takve mjere moraju biti u skladu sa Priručnikom za komunikaciju i vidljivost za vanjske aktivnosti Evropske unije koji utvrđuje i objavljuje Evropska komisija, a koji se može naći na: https://ec.europa.eu/europeaid/funding/communication-and-visibility-manual-eu-external-actions_en (verzija iz 2010. i verzija iz 2018.)

ili sa bilo kojim drugim smjernicama o kojima su se sporazumjele ugovorne strane.

6.2 Koordinator podnosi plan komunikacije na odobrenje Ugovornom tijelu i izvještava o njegovoj realizaciji u skladu sa članom 2.

6.3 Korisnici su u obavezi da, u svim informacijama prema korisnicima Projekta, u svojim internim i godišnjim izvještajima i u bilo kom obraćanju medijima, istaknu da Evropska unija finansira Projekat u okviru projekta *GEAR-Green Economy for Advanced Region*. Zastava Evropske unije se prikazuje gdje god je to prikladno.

6.4 U svakom obavještanju ili objavljivanju informacija u vezi sa Projektom, uključujući i one iznijete na konferencijama, seminarima i sličnim događajima Korisnici će navoditi da Projekat finansira Evropska unija. Svaka objava od strane Koordinatora u bilo kom obliku i posredstvom bilo kojeg medija, uključujući i internet, sadržaće sljedeću rečenicu: *Ovaj dokument je izrađen uz finansijsku podršku Evropske unije. Sadržaj ovog dokumenta isključiva je odgovornost <ime/Korisnika> i ni na koji način se ne može smatrati da odražava stavove Evropske unije i FORS Montenegro.*

6.5 Korisnici ovlašćuju Ugovorno tijelo i Evropsku komisiju da objavljuju njihovo ime i adresu, nacionalnu pripadnost, svrhu granta, trajanje i lokaciju, kao i maksimalni iznos granta i stope finansiranja troškova Projekta, kako je utvrđeno članom 3 Posebnih uslova. Odstupanje od objavljivanja ove informacije se može odobriti ukoliko ona ugrožava Korisnike ili šteti njihovim interesima.

ČLAN 7 – VLASNIŠTVO/UPOTREBA REZULTATA I SREDSTAVA

7.1 Osim ako nije drugačije određeno u Posebnim uslovima, vlasništvo i prava intelektualne i industrijske svojine, rezultati Projekta, izvještaji i ostala dokumenta koja se odnose na to prenose

se na Korisnike.

7.2 Ne dovodeći u pitanje član 7.1, Koordinator odobrava Ugovornom tijelu (i Evropskoj komisiji u slučaju kada ona nije Ugovorno tijelo) pravo da slobodno koristi onako kako smatra potrebnim, a posebno da skladišti, modifikuje, prevodi, prikazuje, reprodukuje po bilo kojem tehničkom postupku, objavljuje ili saopštava posredstvom bilo kog medija, sve dokumente koji proizilaze iz Projekta u bilo kom obliku, pod uslovom da se time ne krše postojeća prava industrijske i intelektualne svojine.

7.3 Koordinator će obezbijediti posjedovanje svih prava na korišćenje bilo kojih prethodnih prava intelektualne svojine koja su neophodna za realizaciju ovog Ugovora.

7.4 U slučaju prikaza fizičkih, prepoznatljivih lica na fotografiji ili filmu, Koordinator će u finalnom izvještaju Ugovornom tijelu dostaviti izjavu ovih lica u kojoj oni daju svoj pristanak za upotrebu njihovih slika. Gore navedeno se ne odnosi na fotografije ili filmove koji su nastali na javnim mjestima gdje je identitet nasumičnih članova javnosti moguće utvrditi samo hipotetički, kao ni na javne ličnosti koje djeluju u svojim javnim aktivnostima.

7.5 Ukoliko nije drugačije navedeno u opisu Projekta, oprema i roba plaćeni iz budžeta Projekta prenose se krajnjim korisnicima Projekta najkasnije prilikom podnošenja finalnog izvještaja.

Ukoliko krajnji korisnici Projekta na koje bi se oprema i roba mogli prenijeti ne postoje, Koordinator može ove predmete prenijeti na:

- lokalne vlasti
- lokalnog/e Korisnika/e
- drugi projekat koji finansira Evropska unija
- ili, u izuzetnom slučaju, zadržati vlasništvo nad ovim predmetima.

U takvim slučajevima, Koordinator blagovremeno, a najkasnije sa podnošenjem finalnog izvještaja, podnosi opravdan zahtjev u pisanoj formi Ugovornom tijelu za izdavanje ovlašćenja, sa popisom stavki o kojima se radi i predlogom u vezi sa njihovom upotrebom.

U svakom slučaju, krajnja namjena ne bi smjela ni u kom slučaju ugroziti održivost Projekta ili rezultirati profitom za Koordinatora/Korisnike.

7.6 Kopije dokaza o prenosu vlasništva nad opremom Korisnik dostavlja uz finalni izvještaj.

ČLAN 8 - EVALUACIJA/PRAĆENJE SPROVOĐENJA PROJEKTA

8.1. Koordinator se obavezuje da Ugovornom tijelu omogući praćenje realizacije Projekta i omogući mu uvid u dokumenta i informacije potrebne za praćenje i evaluaciju.

8.2 Ukoliko Evropska komisija sprovodi privremenu ili naknadnu evaluaciju ili misiju praćenja, Koordinator se obavezuje da njoj i/ili licima koja je ona ovlastila pribavi dokumenta i informacije potrebne za evaluaciju i misiju praćenja.

Predstavnici Evropske komisije se pozivaju da učestvuju u glavnim misijama praćenja i evaluacije koje se odnose na izvršenje Projekta od strane Koordinatora.

8.3 Ukoliko Koordinator ili Evropska komisija sprovode ili povjeravaju evaluaciju u toku Projekta dužni su da jedno drugom obezbijede primjerak kopije izvještaja o evaluaciji.

ČLAN 9 - IZMJENE I DOPUNE UGOVORA

9.1 Svaka izmjena i dopuna ovog Ugovora, uključujući i njegove anekse, biće pripremljena u pisanoj formi. Ugovor se može mijenjati samo u toku perioda njegovog izvršenja.

9.2 Izmjene i dopune ne mogu imati svrhu ili efekte vršenja izmjene ovog Ugovora koje bi dovele u pitanje odluku o dodjeli granta ili bile u suprotnosti sa jednakim tretmanom svih aplikantata. Maksimalni iznos granta iz člana 3.2 Posebnih uslova se ne može povećati.

9.3 Izmjene i dopune budžeta u iznosima koji prelaze 25% (u odnosu na manje budžetsko zaglavlje i u odnosu na prvobitni budžet ili budžet koji je izmijenjen adendumom) kao i izmjene i dopune u opisu Projekta koje mogu imati uticaja na osnovnu svrhu Projekta, moraju biti evidentirane u pisanom obliku u vidu dodatka ugovora (adendum). Navedene izmjene, u vidu zahtjeva, moraju biti poslate Ugovornom tijelu na odobrenje najmanje 45 dana prije planiranog roka za realizaciju tražene izmjene.

U slučaju izmjene adrese ili bankovnog računa Koordinator obavještava Ugovorno tijelo u pisanoj formi.

9.4 U slučaju kada izmjene i dopune budžeta ili opisa Projekta ne utiču na osnovnu svrhu Projekta, i ne zahtijevaju potpisivanje dodatka ugovora (*adendum*), izmjene mogu da se vrše: između budžetskih linija u okviru istog budžetskog zaglavlja uključujući uvođenje nove budžetske stavke ili brisanje postojeće; ili između budžetskih linija iz posebnih budžetskih zaglavlja u kom slučaju prenos sredstava iz jednog budžetskog zaglavlja u drugo budžetsko zaglavlje uključujući promjene od 25% ili manje. Iznos od 25% se računa u odnosu na manje budžetsko zaglavlje i u odnosu na prvobitni budžet odnosno budžet koji je izmijenjen dodatkom ugovora (adendumom).

Navedene izmjene moraju biti poslate u pisanoj formi na odobrenje Ugovornom tijelu najmanje 15 dana prije dana kada bi izmjena ili dopuna trebalo da stupe na snagu.

ČLAN 10 - IMPLEMENTACIJA

Ugovori o implementaciji

10.1 Ukoliko realizacija Projekta podrazumijeva zaključivanje ugovora sa trećim licima (izvođačima/dobavljačima - nabavke usluga, robe ili radova) Koordinator treba da poštuje pravila o dodjeli ugovora propisana u Praktičnom vodiču kroz procedure ugovaranja pomoći EU trećim zemljama dostupnom na <http://ec.europa.eu/europeaid/prag/previousVersions.do> (verzija 2016.0).

10.2 U mjeri u kojoj je relevantno, Koordinator će voditi računa da se uslovi koji se odnose na njih u skladu sa članovima 3, 4, 6 i 16 ovih Opštih uslova primjenjuju i na podugovarače.

10.3 U svojim izvještajima prema Ugovornom tijelu, Koordinator dostavlja detaljan izvještaj o dodjeli i sprovođenju ugovora dodijeljenih u skladu sa stavom 10.1 ovog člana, u skladu sa zahtjevima za izvještavanje u sekciji 3 (tačka 3.7) Aneksa V.

Finansijska podrška trećim licima

10.4 Finansijska podrška trećim licima nije prihvatljiva.

ČLAN 11 - PRODUŽETAK I PRIVREMENA OBUSTAVA (SUSPENZIJA)

11.1 Koordinator će bez odlaganja obavijestiti Ugovorno tijelo o svim okolnostima koje mogu ometati ili odložiti realizaciju Projekta. Koordinator može zatražiti produženje perioda implementacije Projekta, koji je naveden u članu 2 Posebnih uslova, a u skladu sa članom 9 ovih Opštih uslova. Uz zahtjev se prilažu sva prateća dokumenta koji su neophodni za njegovu procjenu.

Suspenzija od strane Koordinatora

11.2 Koordinator može da suspenduje realizaciju projekta ili njegovog dijela ukoliko vanredne okolnosti, prije svega viša sila, izuzetno otežaju ili učine opasnom takvu realizaciju. Koordinator će bez odlaganja obavijestiti Ugovorno tijelo, navodeći razloge, moguće vrijeme trajanja i predvidive posljedice suspenzije.

11.3 Koordinator ili Ugovorno tijelo mogu da raskinu Ugovor o grantu u skladu sa članom 12.1. Ukoliko Ugovor nije raskinut, Koordinator će nastojati da smanji vrijeme suspenzije i eventualnu štetu i nastavi sa realizacijom kada okolnosti to dozvole, obavještavajući Ugovorno tijelo o tome.

Suspenzija od strane Ugovornog tijela

11.4 Ugovorno tijelo može od Koordinatora zatražiti da suspenduje realizaciju projekta ili njegovog dijela ukoliko vanredne okolnosti, prije svega viša sila, izuzetno otežaju ili učine opasnom takvu realizaciju. U tu svrhu, Ugovorno tijelo će obavijestiti Koordinatora navodeći prirodu i predviđeno trajanje suspenzije.

11.5 Koordinator ili Ugovorno tijelo mogu da raskinu ovaj Ugovor u skladu sa članom 12.1. Ukoliko Ugovor nije raskinut, Koordinator će nastojati da smanji vrijeme suspenzije i eventualnu štetu i nastavi sa realizacijom kada okolnosti to dozvole i nakon dobijanja saglasnosti od Ugovornog tijela.

11.6 Ugovorno tijelo može takođe suspendovati ovaj Ugovor ili učešće Koordinatora / Korisnika u ovom Ugovoru ukoliko Ugovorno tijelo ima dokaz ili iz objektivnih i opravdanih razloga smatra da je:

- a) Postupak dodjele grantova ili sprovođenja Projekta predmet značajnih grešaka, nepravilnosti ili prevare;
- b) Koordinator je prekršio bilo kakvu obavezu iz ovog Ugovora.

11.7 Koordinator će dostaviti sve tražene informacije, pojašnjenja ili dokumenta u roku od 30 dana od dana prijema zahtjeva od strane Ugovornog tijela. Ukoliko se, bez obzira na informacije, pojašnjenja ili dokumenta koje je Koordinator dostavio, pokaže da je postupak dodjele ili realizacije granta predmet suštinskih grešaka, nepravilnosti, prevare ili kršenja obaveza, onda Ugovorno tijelo može da raskine ovaj Ugovor u skladu sa članom 12 (2)h.

Viša sila

11.8 Pojam viša sila, kako je ovdje upotrijebljen, odnosi se na sve nepredviđene događaje, koji nijesu pod kontrolom bilo koje ugovorne strane i koje, uz primjenu neophodnih napora, nijedna od strana nije u stanju da prevaziđe kao što su prirodne katastrofe, štrajkovi, prekid rada ili druge industrijske smetnje, djelovanje javnog neprijatelja, ratovi bez obzira na to da li su proglašeni ili ne, blokade, pobune, nemiri, epidemije, odroni, zemljotresi, oluje, munje, poplave, erozije, građanski nemiri, eksplozije. Odluka Evropske unije da obustavi saradnju sa zemljom partnerom smatra se posljedicom više sile kada to podrazumijeva privremenu obustavu finansiranja na osnovu ovog Ugovora.

11.9 Neće se smatrati da Koordinator krši svoje ugovorne obaveze ukoliko je pod okolnostima više sile spriječen da ih ispuni.

Produženje perioda realizacije nakon suspenzije

11.10 U slučaju suspenzije u skladu sa članovima 11.2, 11.4 i 11.6, period realizacije projekta će se produžiti za period koji je jednak dužini trajanja suspenzije, bez obzira na izmjenu Ugovora koja može biti neophodna za prilagođavanje projekta novim uslovima realizacije.

ČLAN 12 - RASKID UGOVORA

Raskid u slučaju više sile

12.1 U slučajevima predviđenim u članovima 11.2 i 11.4 ukoliko Koordinator ili Ugovorno tijelo smatraju da ovaj Ugovor ne može više da se izvršava efikasno ili na odgovarajući način, blagovremeno će se o tome međusobno konsultovati. U nedostatku sporazuma o rješenju, Koordinator ili Ugovorno tijelo mogu raskinuti ovaj ugovor dostavljanjem pismenog obavještenja (o tome) dva mjeseca unaprijed, a da se od njih ne traži da plate naknadu štete.

Raskid od strane Ugovornog tijela

12.2 Ne dovodeći u pitanje član 12.1, u sljedećim okolnostima Ugovorno tijelo može, nakon što se blagovremeno konsultovalo sa Koordinatorom, raskinuti ovaj Ugovor bez plaćanja odštete bilo koje vrste kada:

- a) Koordinator ne uspije, bez opravdanja, da ispuni bitne obaveze preuzete ovim Ugovorom i da, nakon dobijanja obavještenja u vidu pisma za izvršenje preuzetih obaveza to i dalje ne učini ili ne dostavi zadovoljavajuće objašnjenje u roku od 30 dana od dana prijema pisma;
- b) je Korisnik/ci pod stečajem ili likvidacijom, ima imovinu kojom upravlja likvidator ili sudovi, sklopio sporazum sa povjericima, privremeno obustavio poslovne aktivnosti ili je u bilo kojoj sličnoj situaciji koja proizilazi iz sličnog postupka predviđenog na osnovu bilo kog nacionalnog zakona ili propisa koji se odnose na Koordinatora;
- c) je krivica Korisnika ili bilo kojeg subjekta ili lica koji su povezani sa njim, a smatraju se krivim za krivično djelo koje se tiče njihovog profesionalnog ponašanja dokazana na bilo koji način;
- d) je ustanovljeno pravosnažnom presudom ili konačnom administrativnom odlukom ili dokazom u posjedu Ugovornog tijela da je Korisnik/ci kriv za prevaru, korupciju, umiješanost u kriminalnu organizaciju, pranje novca ili finansiranje terorizma, teroristička djela, dječiji rad i druge oblike trgovine ljudima ili su počinili neku nepravilnost;
- e) u slučaju promjene pravne, finansijske, tehničke, organizacione ili situacije koja se tiče vlasništva Koordinatora ili prestanka njegovog učešća značajno utiče na realizaciju ovog Ugovora ili dovodi u pitanje odluku o dodjeli granta;
- f) se Korisnik/ci ili bilo koje lice povezano sa njima smatraju krivim za predstavljanje pogrešnih informacija koje su bile potrebne u postupku dodjele granta ili realizacije Projekta ili ukoliko ne uspiju da dostave - ili ne uspiju da dostave u okviru roka koji

propisuje ovaj Ugovor – bilo koju informaciju koja se odnosi na Projekat, a koju zahtijeva Ugovorno tijelo;

- g) Koordinator nije ispunio obaveze koje se odnose na obavezno plaćanje doprinosa za socijalno osiguranje ili plaćanje poreza u skladu sa zakonskim odredbama zemlje u kojoj je osnovan;
- h) Ugovorno tijelo posjeduje dokaze da je Korisnik/ci ili bilo koje lice povezano sa njim počinilo značajnu grešku, nepravilnost ili prevaru u postupku za dodjelu granta ili realizaciji Projekta;
- i) Korisnik/ci podliježe administrativnoj kazni iz člana 12.4;
- j) Ugovorno tijelo posjeduje dokaze da je Korisnik/ci predmet sukoba interesa;
- k) Evropska komisija posjeduje dokaze da je Koordinator počinio systemske greške ili greške koje se ponavljaju ili nepravilnosti, prevaru ili ozbiljno kršenje obaveza na osnovu drugih donacija koje finansira Evropska unija i koje se dodjeljuju Koordinatoru pod sličnim okolnostima, pod uslovom da te greške, nepravilnosti, prevara ili ozbiljno kršenje obaveza imaju materijalni uticaj na ovaj grant.

Slučajevi raskida Ugovora pod tačkama (b), (c), (d), (h), (j) i (k) takođe se mogu odnositi na lica koja su članovi administrativnog, upravnog ili nadzornog tijela Koordinatora i/ili lica koja imaju ovlaštenja za zastupanje, odlučivanje ili kontrolu u odnosu na Koordinatora.

Prekid učešća Korisnika od strane Koordinatora

12.3 U opravdanim slučajevima, učešće Korisnika u ovom Ugovoru takođe može biti prekinuto od strane Koordinatora. U tu svrhu, Koordinator će dostaviti Ugovornom tijelu razloge za prestanak ovog učešća i datum kada će prekid stupiti na snagu, kao i predlog o preraspodjeli zadataka Korisnika čije učešće prestaje ili o njegovoj eventualnoj zamjeni. Predlog će biti dostavljen na vrijeme, prije nego što prestanak učešća stupa na snagu. Ako je Ugovorno tijelo saglasno, Ugovor će biti izmijenjen u skladu sa članom 9.

Krajnji datum

12.4 Obaveze plaćanja Ugovornog tijela na osnovu ovog Ugovora ističu 18 mjeseci nakon perioda realizacije utvrđenog u članu 2 Posebnih uslova, osim ako se ovaj Ugovor ne raskine u skladu sa članom 12.

Ugovorno tijelo može da odloži ovaj krajnji datum, kako bi ispunio svoje obaveze plaćanja, u svim slučajevima gdje je Koordinator podnio zahtjev za plaćanje u skladu s odredbama Ugovora ili, u slučaju spora, nakon okončanja postupka za rješavanje sporova na osnovu člana 13. Ugovorno tijelo će obavijestiti Koordinatora o svakom odlaganju datuma završetka.

12.5 Ovaj Ugovor će biti automatski raskinut ukoliko nije došlo do bilo kakve isplate od strane Ugovornog tijela u roku od 2 godine od datuma potpisivanja.

Posljedice raskida

12.6 Po raskidu ovog Ugovora, Koordinator će preduzeti sve neophodne korake kako bi Projekat blagovremeno i propisno priveo kraju i sveo na minimum dodatne troškove.

Ne dovodeći u pitanje član 14, Koordinator će imati pravo na isplatu samo za dio Projekta koji je sproveden, isključujući troškove koji se odnose na tekuće obaveze koje treba da budu izvršene

nakon raskida.

U ovu svrhu, Koordinator će podnijeti zahtjev za plaćanje Ugovornom tijelu u okviru vremenskog roka navednog u članu 15.3 počevši od dana raskida Ugovora.

U slučaju raskida u skladu sa članom 12.1, Ugovorno tijelo se može saglasiti da nadoknadi neizbježne preostale troškove nastale tokom otkaznog roka, pod uslovom da je prvi stav ovog člana (12.6) pravilno sproveden. Page | 12

U slučajevima raskida predviđenih u članu 12.2 (a), (c), (d), (f), (h) i (k), Ugovorno tijelo može, nakon što se propisno konsultovalo sa Koordinatorom i u zavisnosti od težine propusta, da zahtijeva punu ili djelimičnu otplatu neopravdano plaćenih iznosa za Projekat.

Administrativne sankcije

12.7 Ne dovodeći u pitanje primjenu drugih pravnih sredstava utvrđenih u ovom Ugovoru, sankcija isključenja iz svih ugovora i grantova koje finansira Evropska unija, može biti izrečena, nakon akuzatornog postupka, Korisniku/cima koji su, prije svega:

- a) krivi za ozbiljno neprofesionalno ponašanje, počinili nepravilnosti ili su ozbiljno prekršili ugovorne obaveze. Dužina trajanja isključenja ne može biti duža od trajanja utvrđenog pravosnažnom presudom ili konačnom upravnom odlukom ili usljed odsustva istih, 3 godine;
- b) krivi za prevaru, korupciju, učešće u kriminalnoj organizaciji, pranje novca, krivična djela koja se tiču terorizma, dječiji rad ili trgovinu ljudima. Dužina trajanja isključenja ne može biti duža od trajanja utvrđenog pravosnažnom presudom ili konačnom upravnom odlukom ili usljed odsustva istih, 5 godina.

12.8 U situacijama navedenim u članu 12.7, kao dodatak ili alternativa sankciji isključenja, Korisnici takođe mogu biti predmet finansijskih kazni koje predstavljaju 2-10% vrijednosti ovog Ugovora.

12.9 U slučaju kada Ugovorno tijelo ima pravo na izricanje finansijske kazne, takve finansijske kazne može da odbije od bilo kog iznosa koji pripada Korisniku.

12.10 Navedene administrativne sankcije takođe se mogu izreći licima koja su članovi upravnog, rukovodećeg ili nadzornog tijela Korisnika, pa sve do onih lica koja su ovlašćena za zastupanje, odlučivanje ili kontrolu Korisnika.

ČLAN 13 – MJERODAVNO PRAVO I RJEŠAVANJE SPOROVA

13.1 Ovaj Ugovor je regulisan zakonom zemlje Ugovornog tijela.

13.2 Obje ugovorne strane će učiniti sve što je u njihovoj moći kako bi sporazumno riješile svaki spor koji nastane između njih tokom realizacije ovog Ugovora. U tom cilju, one će iznositi svoje stavove i svako rješenje koje smatraju mogućim u pisanoj formi i sastajati se na zahtjev bilo koje strane.

Ugovorne strane su u obavezi da odgovore na zahtjev upućen povodom sporazumnog rješavanja spora u roku od 30 dana od dana slanja takovog zahtjeva.

13.3 U slučaju neuspjeha sporazumnog rješavanja spora, svaka ugovorna strana može da pokrene spor pred nadležnim sudom Crne Gore.

FINANSIJSKE ODREDBE

ČLAN 14 - PRIHVATLJIVI TROŠKOVI

Kriterijumi prihvatljivosti troškova

14.1 Prihvatljivi troškovi su stvarni troškovi nastali od strane Koordinatora koji ispunjavaju sve sljedeće kriterijume:

- a) nastali su tokom realizacije Projekta kao što je navedeno u članu 2 Posebnih uslova, naročito:
  - troškovi usluga i radova koji se odnose na aktivnosti izvršene tokom perioda realizacije, kao i troškovi robe koji se odnose na isporuku i ugradnju predmeta tokom perioda realizacije. Potpisivanje ugovora, naručivanje ili obavezivanje na potrošnju tokom perioda realizacije za buduće pružanje usluge, radova ili isporuku robe nakon isteka perioda realizacije Projekta ne ispunjava ovaj uslov;
  - nastale troškove treba platiti prije podnošenja konačnog izvještaja. Mogu i kasnije da se plate pod uslovom da su navedeni u konačnom izvještaju zajedno sa predviđenim datumom isplate;
- b) troškovi naznačeni u procijenjenom ukupnom budžetu Projekta;
- c) troškovi neophodni za realizaciju Projekta;
- d) ako se mogu identifikovati i verifikovati posebno ako su evidentirani u računovodstvenoj evidenciji Koordinatora i određeni u skladu sa računovodstvenim standardima i uobičajenim postupcima evidencije troškova koji se primjenjuje na Koordinatora;
- e) ako su u skladu sa zahtjevima poreskog i socijalnog zakonodavstva;
- f) kada su razumni, opravdani i u skladu sa zahtjevima dobrog finansijskog upravljanja, naročito u pogledu ekonomičnosti i efikasnosti.

Prihvatljivi direktni troškovi

14.2 U skladu sa članom 14.1, sljedeći direktni troškovi Koordinatora su prihvatljivi:

- a) troškovi osoblja koje radi na projektu, a koje odgovaraju stvarnim platama - neto iznos uključujući porez i sve ostale zakonom utvrđene obaveze vezane za naknadu za rad; ukupan trošak plate ne smije biti veći od onih koje Koordinator obično snosi;
- b) troškovi putovanja i dnevnica za osoblje koje učestvuje u projektu, pod uslovom da ne prelaze one troškove koje Koordinator obično snosi u skladu sa pravilima i propisima koji važe u Crnoj Gori;
- c) troškovi kupovine opreme (nove) i robe za potrebe projekta, ciljnih grupa i korisnika, pod uslovom da se vlasništvo na kraju Projekta prenosi u skladu sa članom 7.5;
- d) troškovi potrošnog materijala;
- e) troškovi ugovora o pružanja usluga, snabdijevanju i radu koje Koordinator dodjeljuje za potrebe realizacije Projekta;

- f) troškovi širenja informacija, prevod, štampanje, itd. uključujući i troškove finansijskih usluga naročito troškove transfera novca;
- g) troškovi carine, porezi i dažbine, uključujući PDV, ako su plaćeni i dokazano je da ih Korisnik/ci ne mogu povratiti, osim ako nije drugačije određeno u Posebnim uslovima.

Doprinosi u naturi

14.3 Svaki doprinos u naturi ne predstavlja stvarne troškove, kao ni prihvatljive troškove.

Neprihvatljivi troškovi

14.4 Sljedeći troškovi se smatraju neprihvatljivim:

- a) dugovi i naknade servisiranja dugova (kamata);
- b) pokrivanje gubitaka ili potencijalnih budućih obaveza;
- c) troškovi utvrđeni od strane Koordinatora, a koji su pokriveni nekim drugim projektom ili programom Evropske unije (uključujući Evropski razvojni fond);
- d) kupovina zemljišta ili zgrada;
- e) kursne razlike;
- f) krediti trećim licima;
- g) doprinosi u naturi.

ČLAN 15 – PLAĆANJE I DOSTAVLJANJE IZVJEŠTAJA

Plaćanje

15.1 Ugovorno tijelo će plaćanja prema Koordinatoru vršiti nakon odobravanja nastalih prihvatljivih troškova za određeni izvještajni period u skladu sa članovima 15.2, 15.3 i 15.4.

Dostavljanje izvještaja i plaćanja

15.2 Koordinator podnosi narativne i finansijske izvještaje o realizovanim aktivnostima i nastalim troškovima koji pokriva svaka dva mjeseca realizacije Projekta. Izvještaji se podnose u roku od 15 dana od dana isteka izvještajnog perioda.

Uz izvještaje Koordinator dostavlja zahtjev za plaćanje koji glasi na iznos nastalih troškova, kao i odgovarajuće dokaze (ugovori, predračuni, računi, i sl) o nastanku troška.

Ukoliko je zahtjev za plaćanje opravdan, odnosno u skladu sa narativnim i finansijskim izvještajem, Ugovorno tijelo će izvršiti plaćanje prema Koordinatoru u roku od 10 dana od dana odobrenja izvještaja.

15.3 Finalni izvještaj (narativni i finansijski) koji obuhvata čitavi period realizacije Projekta, Koordinator dostavlja Ugovornom tijelu najkasnije u roku od 30 dana nakon isteka perioda realizacije Projekta definisanog u članu 2 Posebnih uslova. Uz izvještaj dostavlja zahtjev za plaćanje koji glasi na iznos troškova nastalih za period koji nije pokriven prethodnim zahtjevima za plaćanje.

Uz narativni izvještaj Koordinator dostavlja prateće anekse za svaku od realizovanih aktivnosti (fotografije, liste učesnika sastanaka i događaja, liste učesnika, agendu rada, publikacije,

promotivni materijal, novinske i internet članke, TV i audio priloge i sl).

Uz finansijski izvještaj Koordinator dostavlja detaljnu listu troškova i dokaze o nastanku troškova (fotokopije ugovora, platnih listi, predračuna, računa, uplatnica, izvoda iz banke).

Detaljan prikaz troškova podržan je izjavom časti od strane Koordinatora da su informacije u zahtjevu za plaćanje potpune, pouzdane i tačne i da su utvrđeni troškovi nastali i smatraju se prihvatljivim u skladu sa ovim Ugovorom.

15.4 Nakon usvajanja finalnog izvještaja Ugovorno tijelo vrši uplatu Koordinatoru prema dostavljenom zahtjevu za plaćanje.

Privremena obustava platnog perioda

15.5 Vremenski rokovi za plaćanje mogu biti privremeno obustavljeni od strane Ugovornog tijela ako:

- a) iznos naznačen u zahtjevu za plaćanje nije prispio, ili;
- b) odgovarajuća prateća dokumentacija nije dostavljena, ili;
- c) su potrebna pojašnjenja, izmjene ili dodatne informacije za narativne i finansijske izvještaje;
- d) postoje sumnje o prihvatljivosti troškova i neophodno je izvršiti dodatne provjere, uključujući provjeru na licu mjesta kako bi se uvjerali u prihvatljivost troškova, ili
- e) je neophodno provjeriti da li je Koordinator prekršio neku od suštinskih obaveza ovog Ugovora, ili;
- f) se ne poštuju obaveze vidljivosti navedene u članu 6 ovog Ugovora.

Privremena obustava rokova za plaćanje počinje kada Ugovorno tijelo pošalje Koordinatoru obavještenje o obustavi. Koordinator je dužan da dostavi sve tražene informacije, pojašnjenja ili dokumente u roku od 10 dana od dana prijema obavještenja o obustavi.

15.6 Ukoliko je, uprkos informacijama, pojašnjenjima ili dokumentima koje je dostavio Koordinator, zahtjev za plaćanje i dalje neprihvatljiv ili ako se ispostavi da je postupak dodjele ili realizacije granta predmet krupne greške, nepravilnosti, prevare ili kršenja obaveza, onda Ugovorno tijelo može da odbije da nastavi dalje sa plaćanjem i može da, shodno članu 12, raskine ovaj Ugovor.

15.7 Ugovorno tijelo može privremeno, kao mjeru opreza, da obustavi plaćanje bez prethodnog upozorenja.

Pravila za konverziju valute

15.8 Ugovorno tijelo vrši uplatu na bankovni račun Koordinatora kao što je navedeno u finansijskoj identifikacionoj formi iz Aneksa E, čime je dozvoljena identifikacija svih sredstava uplaćenih od strane Ugovornog tijela. Ugovorno tijelo vrši plaćanje u valuti koja je navedena u Posebnim uslovima.

15.9 Izvještaji se podnose u valuti navedenoj u Posebnim uslovima i mogu se izvući iz finansijskih izvještaja izraženih u drugim valutama, na osnovu važećih zakonskih propisa i računovodstvenih standarda koji se primjenjuju na Koordinatora. U takvom slučaju, a u cilju izvještavanja, konverzija u valutu navedenu u Posebnim uslovima vrši se po deviznom kursu po kome je svaka uplata Ugovornog tijela zabilježena u evidenciji Koordinatora, osim ako nije drugačije predviđeno u Posebnim uslovima. Ukoliko je na kraju Projekta dio troškova unaprijed finansiran od strane Koordinatora (ili drugih donatora), kurs konverzije koja se primjenjuje na ovaj bilans

je onaj koji je naveden u Posebnim uslovima u skladu sa uobičajenom računovodstvenom praksom Koordinatora. Ukoliko u Posebnim uslovima nije predviđena nikakva posebna odredba, primjenjuje se devizni kurs poslednje rate primljene od Ugovornog tijela.

15.10 Osim ako nije drugačije predviđeno u Posebnim uslovima, troškovi nastali u valutama drugačijim od onih iz računa Koordinatora će se konvertovati u skladu sa njihovim uobičajenim računovodstvenim praksama, pod uslovom da se poštuju sljedeći osnovni uslovi: (i) da su zapisani kao računovodstveno pravilo, tj. standardna su praksa Koordinatora, (ii) dosljedno se primjenjuju, (iii) njima se jednako tretiraju sve vrste transakcija i finansijskih izvora, (iv) sistem se može prikazati i devizni kursevi su lako dostupni za verifikaciju.

U slučaju izuzetne fluktuacije deviznog kursa, ugovorne strane će se međusobno konsultovati u nastojanju da izmijene i dopune Projekat kako bi se umanjio uticaj takve fluktuacije. U slučaju potrebe, Ugovorno tijelo može preduzeti dodatne mjere kao što je raskid Ugovora.

ČLAN 16 - POSLOVNA EVIDENCIJA, TEHNIČKE I FINANSIJSKE PROVJERE

Poslovna evidencija

16.1 Koordinator treba da vodi tačnu i redovnu evidenciju o realizaciji Projekta koristeći odgovarajući računovodstveni sistem i sistem dvojnog knjigovodstva.

Poslovna evidencija mora:

- a) biti u skladu sa politikama i pravilima računovodstva i knjigovodstva u Crnoj Gori;
- b) da omogući lako praćenje, identifikaciju i provjeru prihoda i rashoda koji se odnose na Projekat.

16.2 Koordinator će obezbijediti da se svaki finansijski izvještaj lako i na odgovarajući način uskladi sa računovodstvenim i knjigovodstvenim sistemom, kao i osnovnim računovodstvom i drugim relevantnim evidencijama. U tu svrhu Koordinator će pripremiti i voditi odgovarajuće usklađivanje, pridržavajući se rasporeda, analiza i pregleda za ispitivanje i provjeru.

Pravo na pristup

16.3 Koordinator će omogućiti vršenje provjere od strane Ugovornog tijela, Evropske komisije, Evropske službe za suzbijanje prevara, Evropskog suda revizora i bilo kojeg spoljnog revizora ovlaštenog od strane Ugovornog tijela. Koordinator preuzima sve korake kako bi olakšao njihov rad.

16.4 Koordinator je dužan da omogući gore navedenim licima/subjektima:

- a) pristup mjestima i lokacijama na kojima se Projekat realizuje;
- b) da ispituju njihove računovodstvene i informacione sisteme, dokumente i baze podataka koji se tiču tehničkog i finansijskog upravljanja Projektom;
- c) preuzimanje kopija dokumenata;
- d) vršenje provjere na licu mjesta;
- e) sprovođenje potpune revizije na osnovu svih računovodstvenih dokumenata i svih drugih dokumenata relevantnih za finansiranje Projekta.

16.5 Pored toga, Evropskoj službi za suzbijanje prevara se dopušta vršenje provjere i ispitivanja na licu mjesta u skladu sa procedurama koje propisuje zakonodavstvo Evropske unije za zaštitu finansijskih interesa Evropske unije protiv prevara i drugih nepravilnosti.

U slučaju potrebe, nalazi mogu dovesti do povrata sredstava od strane Evropske komisije.

16.6 Pristup koji je dat predstavnicima Evropske komisije, Evropske službe za suzbijanje prevara i Evropskom sudu revizora i bilo kom drugom spoljnom revizoru ovlašćenom od strane Ugovornog tijela da vrši verifikaciju kako je predviđeno ovim članom, zasniva se na povjerljivosti u pogledu trećih strana, bez obzira na obaveze javnog prava kojima su podvrgnute.

Vođenje evidencije

16.7 Koordinator će čuvati svu evidenciju, računovodstvenu i prateću dokumentaciju koja se odnosi na ovaj Ugovor na period od 5 godina nakon uplate posljednje rate i u svakom drugom slučaju do bilo koje revizije koja je u toku, verifikacije, žalbe, parnice ili sprovođenja zahtjeva kojima su izložene.

Evidencija mora biti dostupna i arhivirana kako bi se olakšalo njihovo ispitivanje i Koordinator je dužan da obavijesti Ugovorno tijelo o njihovoj tačnoj lokaciji.

16.8 Sva prateća dokumentacija mora biti dostupna u izvornom obliku, uključujući i elektronsku formu.

16.9 Pored izvještaja koji se spominju u članu 2 i članu 15 ovog Ugovora, dokumenti navedeni u ovom članu obuhvataju:

- a) Računovodstvene evidencije (kompjuterizovane ili „hard copy“) iz računovodstvenog sistema Koordinatora kao što su glavne knjige, pomoćne knjige, obračuni plata, registri osnovnih sredstava i druge informacije u vezi sa računovodstvom;
- b) Dokaz o procedurama nabavke kao što su tenderska dokumentacija, ponude i izvještaji o evaluaciji ponuda;
- c) Dokaz o obavezivanju kao što su ugovori i narudžbenice;
- d) Dokaz o pružanju usluga, kao što su odobreni izvještaji, *time sheet-ovi* (evidencije radnih sati provedenih na Projektu), transportne karte, dokazi o pohađanju/organizovanju seminara, konferencija i kurseva (uključujući relevantne dokumente i dobijeni materijal, sertifikate) itd;
- e) Dokaz o prijemu robe kao što su priznanice od dobavljača;
- f) Dokaz o završetku radova kao što su potvrde o prihvatanju radova;
- g) Dokaz o kupovini kao što su fakture i računi;
- h) Dokaz o plaćanju kao što su izvještaji/izvodi iz banke, potvrda o zaduženju, dokaz o izmirenju (obaveza) od strane preduzimača;
- i) Dokaz da se zapravo ne može tražiti povrat plaćenog poreza i PDV-a;
- j) Troškove goriva i nafte, zbirni pregled kilometraže koju pokrivaju, prosječnu utrošenu potrošnju vozila, troškove goriva i održavanja;
- k) Evidencije troška osoblja kao što su ugovori, platne liste i *time sheet-ovi* (evidencije radnih sati provedenih na Projektu), dokaz o isplati naknade rasčlanjene na bruto zaradu, naknade za socijalno osiguranje i neto zaradu.

16.10 Nepoštovanje obaveza utvrđenih u članovima od 16.1 do 16.9 predstavlja slučaj kršenja bitnih obaveza iz ovog Ugovora.

U ovom slučaju, Ugovorno tijelo može privremeno da obustavi Ugovor, plaćanje ili vremenski rok za plaćanje, da raskine Ugovor i/ili umanjí grant.

ČLAN 17 - KONAČNI IZNOS GRANTA

Konačni iznos

17.1 Iznos granta ne smije da pređe maksimalnu gornju granicu iz člana 3.2 Posebnih uslova.

Ukoliko su prihvatljivi troškovi Projekta na kraju njegove realizacije manji od procijenjenih prihvatljivih troškova iz člana 3.1 Posebnih uslova, grant i poslednja rata će biti umanjeni za iznos neprihvatljivih troškova.

17.2 Bez obzira na i ne dovodeći u pitanje pravo raskida u skladu sa članom 12, ukoliko je Projekat loše ili djelimično realizovan i samim tim nije u skladu sa Opisom Projekta ili se kasni sa njegovom realizacijom, Ugovorno tijelo može da, propisno obrazloženom odlukom, a nakon što Koordinator iznese svoja zapažanja, umanjí početni grant u skladu sa stvarnom realizacijom Projekta i u skladu sa uslovima ovog Ugovora. Ovo se takođe primjenjuje i u pogledu obaveza vidljivosti navedenih u članu 6.

Nema profita

17.3 Grant ne može da donese profit Korisnicima.. Profit je definisan kao višak prihoda pored prihvatljivih troškova odobrenih od strane Ugovornog tijela prilikom podnošenja zahtjeva za plaćanje.

17.4 U slučaju da konačan iznos granta utvrđen u skladu sa ovim Ugovorom rezultira profitom, on se umanjuje za iznos ostvarenog profita.

ČLAN 18 - POVRAT SREDSTAVA

Povrat sredstava

18.1 Ukoliko je bilo koji iznos neopravdano plaćen Koordinator, ili ukoliko je povrat opravdan u skladu sa uslovima ovog Ugovora, Koordinator se obavezuje na povrat ovih iznosa Ugovornom tijelu.

18.2 Naročito, povraćaj sredstava ne isključuje mogućnost da Ugovorno tijelo izda nalog za povrat sredstava koji prati izvještaj o verifikaciji troškova, reviziju ili dalju verifikaciju zahtjeva za plaćanje.

18.3 Ukoliko se verifikacijom otkrije da metode koje koristi Koordinator za određivanje jediničnih troškova ili paušalnih iznosa nijesu u skladu sa uslovima definisanim ovim Ugovorom, Ugovorno tijelo ima pravo da umanjí konačni iznos granta proporcionalno iznosu jediničnih troškova ili paušalnih iznosa.

18.4 Koordinator se obavezuje da vrati sve iznose koji prelaze konačan iznos koji je prispio (za naplatu) Ugovornom tijelu u roku od 45 dana od dana izdavanja potvrde o dugu od strane Ugovornog tijela.

Kamata za kašnjenja u plaćanju

18.5 Ukoliko Koordinator ne izvrši otplatu u roku koji je odredilo Ugovorno tijelo, Ugovorno tijelo može da poveća dospjele iznose dodavanjem kamate:

- a) po reeskontnoj stopi koju primjenjuje centralna banka Ugovornog tijela, ukoliko je plaćanje u valuti te zemlje;
- b) po stopi koju primjenjuje Evropska centralna banka na svoje glavne transakcije refinansiranja u eurima kao što je objavljeno u Službenom listu Evropske unije, serija C, gdje su isplate u eurima;

prvog dana u mjesecu u kojem je istekao rok, plus tri i po procentna poena.

Zatezna kamata nastaje za vrijeme koje protekne između datuma krajnjeg roka za plaćanje koji je odredilo Ugovorno tijelo i datuma kada je isplata stvarno izvršena. Svako djelimično plaćanje prvo pokriva kamatu koja je određena na ovaj način.

Poravnanje

18.6 Iznosi koji se vraćaju Ugovornom tijelu mogu biti izjednačeni sa iznosima bilo koje vrste koji prispijevaju (za naplatu) Koordinator, nakon što je Ugovorno tijelo obaviješteno u skladu sa tim. To neće uticati na pravo ugovornih strana da se dogovore o plaćanju na rate.

Ostale odredbe

18.7 Bankarske provizije nastale otplatom prispjelih iznosa Ugovornom tijelu u cjelosti snosi Koordinator.

18.8 Moguće je pozvati se na garanciju kojom se osigurava prefinansiranje kako bi se otplatio svaki iznos koji duguje Koordinator, a davalac garancije neće odlagati plaćanje, niti ulagati prigovor iz bilo kog razloga.

18.9 Ne dovodeći u pitanje ovlaštenje Ugovornog tijela, ukoliko je potrebno, Evropska unija može, kao donator, nastaviti sa povratom sredstava na bilo koji način.